

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Козак Ю.Г.

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 201__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 8.05056 «Міжнародні економічні відносини»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)»

на тему: «Шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону»

Виконавець:

студентка факультету міжнародної економіки

Зуйкова Ю.Д. _____

Науковий керівник:

к.е.н., викладач

Сукач О.О. _____

АНОТАЦІЯ

Зуйкова Ю.Д, «Шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств (організацій)»,

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процеси ведення зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону та їх ефективність.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти підходів до зовнішньоторговельної діяльності регіону. Проаналізовано ефективність використання зовнішньоекономічного потенціалу та зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону на сучасному етапі. Запропоновано шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність регіону, ефективність зовнішньоторговельної діяльності, зовнішньоторговельна політика, експортний потенціал, показники ефективності.

ANNOTATION

Zuikova Y.D., «Ways of increasing the efficiency of foreign trade activity of Odessa region», thesis for Master degree in specialty «International Economic Relations» under the program «Foreign economic activity of enterprises (organizations)»,

Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. The object of the study is the processes of conducting foreign trade activity of the Odessa region and their efficiency.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of approaches to foreign trade activity of the region. The efficiency of foreign economic potential usage and foreign trade activity of Odessa region at the present stage was analyzed. The ways of increasing of efficiency of foreign trade activity of Odessa region were proposed.

Keywords: foreign trade activity of the region, efficiency of foreign trade activity, foreign trade policy, export potential, indicators of efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ	7
1.1. Теоретичний зміст ефективності зовнішньоторговельної діяльності та її вплив на економічний розвиток регіону.....	7
1.2. Фактори впливу на ефективність зовнішньоторговельної політики на рівні регіону.....	15
1.3. Методика оцінки ефективності зовнішньоторговельної діяльності регіону.....	27
Висновки до розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	37
2.1. Аналіз динаміки зовнішньої торгівлі Одеського регіону.....	37
2.2. Факторний аналіз чинників, що впливають на ефективність зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону.....	59
2.3. Оцінка ефективності зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону.....	64
Висновки до розділу 2.....	77
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	79
3.1. Напрями розвитку експортного потенціалу Одеського регіону.....	79
3.2. Удосконалення організаційно - економічного механізму зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону.....	87
Висновки до розділу 3.....	92
ВИСНОВКИ	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99
ДОДАТКИ	107

ВСТУП

Сучасний етап розвитку зовнішньої торгівлі регіонів України характеризується наявністю достатньо складних та суперечливих тенденцій. З одного боку, окрім перебудови базових засад зовнішньоекономічної діяльності кожного регіону, на стан та тенденції розвитку зовнішньої торгівлі значною мірою впливають сучасні системні економічні кризові явища. Спад промислового виробництва, зменшення платоспроможного інвестиційного та споживчого попиту на внутрішньому ринку впливають на визначення динаміки, структури та географічної спрямованості експортно-імпортних потоків. З іншого боку, «шоковий» перехід до зовнішньоекономічної відкритості посилив вплив світогосподарської кон'юнктури, як на зовнішню міжнародну торгівлю регіонів України, так і на економіку кожного регіону загалом.

Як результат, доцільним завданням сучасного етапу розвитку світового господарства є дослідження розвитку зовнішньоторгівельної діяльності на регіональному рівні, що й зумовило **актуальність** дослідження.

Щодо ступеня вивченості досліджуваної проблеми слід зазначити, що питанню зовнішньоторговельної діяльності присвячено значний обсяг наукових праць таких вчених, як Д. Кейнс, П. Кругман, М. Обстфельд, П. Ліндерт, М. Портер, М. Тодаро, С. Фішер, Р. Дорбуш, Р. Шмалензі, М. Богуславський, Л. Вардомський, А. Гранберг, С. Долгова, Ю. Г. Козак, І. Кретов, О. Киреев, Л. Максимова, І. Носкова, Г. Шагалов та інших. Але поза увагою залишаються аспекти ефективності зовнішньоторговельної діяльності регіонів України. Адже в роботі набуло подальшого розвитку визначення пріоритетних напрямків підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону.

Виходячи із актуальності тематики дипломної роботи, була поставлена наступна **мета наукового дослідження** – провести комплексний аналіз ефективності зовнішньоторговельної діяльності регіону, оцінити сучасний

стан зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону та розробити шляхи підвищення її ефективності.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступний ряд **задач**:

1. Розкрити теоретичний зміст ефективності зовнішньоторговельної діяльності та її вплив на економічний розвиток регіону.
2. Узагальнити фактори впливу на ефективність зовнішньоторговельної політики на рівні регіону.
3. Систематизувати методику оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності регіону.
4. Проаналізувати ефективність зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону.
5. Запропонувати напрями розвитку експортного потенціалу Одеського регіону.
6. Удосконалити організаційно-економічний механізм зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є процеси ведення зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону та їх ефективність.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та організаційно-економічні заходи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону.

Інформаційною базою дослідження при написанні дипломної роботи стали статистична звітність Державного комітету статистики Одеського регіону, нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади з питань організації та регулювання зовнішньоекономічної діяльності, публікації в періодичних спеціалізованих виданнях вітчизняних та закордонних дослідників.

Аналітичні розрахунки дослідження проведено за допомогою комп'ютерної програми MicrosoftExcel, а обробка інформації – при застосуванні MicrosoftWord.

При написанні наукової роботи були застосовані **загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання**. Серед загальнонаукових методів особливого значення набули аналіз та синтез, індукція та дедукція, абстрактно-логічний метод, метод узагальнення та класифікації (при теоретико-методичному дослідженні ефективності зовнішньоторговельної діяльності регіону). Із спеціальних методів застосовано метод економічного аналізу (в процесі аналізу динаміки зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону), графічний (для наочного схематичного зображення результатів дослідження), табличний методи (подання результатів зведення та групування аналітичних даних зовнішньої торгівлі Одеського регіону); математико-статистичний метод (при прогнозуванні динаміки економічних показників на основі лінії тренду).

За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра **опубліковано 2 наукові статті**:

1. Зуйкова Ю. Д. Проблеми українського експорту та шляхи їх вирішення / Ю. Д. Зуйкова // Розвиток малого та середнього бізнесу в умовах глобалізації світової економіки. Житомир, 2017. – С. 27-31

2. Зуйкова Ю. Д. Аналіз чинників, що впливають на зовнішньоторгівельну діяльність Одеського регіону / Ю. Д. Зуйкова // Двадцять перші економіко-правові дискусії. Львів, 2017. – С. 87-91.

За **структурою** дипломна робота складається із вступу, в якому наведена актуальність, мета, завдання дипломної роботи, 3 розділів, висновків, списку літературних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

В роботі розглянуто теоретично-аналітичні підходи вітчизняних та закордонних науковців щодо розуміння тенденції зовнішньоторговельної діяльності на рівні регіону.

Зокрема під час написання 1 розділу кваліфікаційної роботи було встановлено що:

1) на сьогоднішній день існує відсутність єдиного наукового підходу, щодо трактування вище зазначеного поняття «зовнішня торгівля»;

2) вихідним пунктом формування зовнішньоекономічного комплексу регіону є експортна складова зовнішньої торгівлі, яка безпосередньо реалізує його конкурентні характеристики;

3) розкриваючи теоретичні моменти пов'язані із зовнішньо торгівельною діяльністю в масштабах регіону варто проаналізувати інфраструктурні одинці в даній діяльності, які представляють у собі - окремі підсистеми і елементи інфраструктури зовнішньої торгівельної діяльності (ІЗТД) регіону, в тій чи іншій мірі, та відповідно беруть участь у забезпеченні різних форм ІЗТД регіону, що дозволяє в свою чергу їм виступати у якості універсальних одиниць для ІЗТД регіону в цілому;

4) досліджуючи ефективність зовнішньої торгівлі в масштабах регіону необхідно враховувати наступні теоретично-фундаментальні моменти:

- економічна ефективність зовнішньоторговельної діяльності регіону є сукупним результатом діяльності господарюючих суб'єктів, які ведуть зовнішньоекономічну діяльність;

- економічна ефективність зовнішньої торгівлі демонструє ефективність регіональних інститутів влади, які здатні надавати істотну підтримку своїм експортерам, лобіюючи їх інтереси на федеральному рівні і на зовнішніх ринках;

- ефективність зовнішньої торгівлі визначається системою показників, яка охоплює фінансові, виробничі, інформаційні, інноваційні та соціальні аспекти зовнішньоторговельної діяльності регіону;

- ефективна зовнішня торгівля регіону, безумовно, є фактором його економічного зростання;

5) Участь регіонів у міжнародному поділі праці формується під впливом досить різноманітних факторів. Головним фактором розвитку зовнішньоторговельних зв'язків регіонального господарства є формування експортного потенціалу,

6) Зважаючи на те, що фінансові операції регіону на зовнішньому ринку зводяться в основному до практики боргового фінансування, на наш погляд, необхідно оцінити розміри боргового навантаження на економіку регіону.

7) У роботах вітчизняних і зарубіжних учених запропонований широкий спектр показників, однак вони не систематизовані, тому їх необхідно згрупувати за напрямками дослідження.

В результаті для реалізації розрахунку показників ефективності зовнішньої торгівлі на регіональному було вирішено комбінувати методичні підходи Е. В. Семенова та О. С. Луканченков С. Н. Блудова.

Різка підвищення конкурентоспроможності зовнішньоекономічного потенціалу Одеського регіону на тлі світової фінансово-економічної кризи пояснюється високим рівнем прямих іноземних інвестицій на одну особу, що ще більше посилило дивергенцію між ним і рештою регіонів країни.

Одеський регіон вів успішну зовнішньоторговельну діяльність із усіма зарубіжними країнами партнерами. Промисловий потенціал Одеського регіону також розвивається, що підкреслюється ростом торгівлі в машинобудівельній сфері за 2012-2016рр.

Але проблеми підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності є актуальними для Одеського регіону. З метою формування перспективних напрямків розвитку зовнішньої торгівлі регіону здійснили прогнозування одних із найважливіших показників зовнішньоекономічної діяльності – обсягів імпорту та експорту, що дозволило розрахувати прогнозні значення для Одеського регіону на 2019 рік.

Прогнозне значення обсягу експорту Одеського регіону станом на 2019 рік при використанні трендової моделі складатиме 178,88 млн. дол. США. Недостатній рівень експортного потенціалу й підтверджує необхідність удосконалення організаційно-економічного механізму зовнішньоторговельної діяльності Одеського регіону.

В 3 розділі було відмічено, що:

- на сьогоднішній день безпосередній процес інтеграції Одеського регіону в світову економіку з позиції розгляду сучасних вітчизняних господарюючих суб'єктів, вимагає його постійного розвитку;

- розробляючи, шляхи розвитку ефективності експортного потенціалу в першу чергу слід враховувати, що стрімке зростання обсягів зовнішньоторговельного обороту Одеського регіону забезпечується за рахунок прискореного зростання обсягів експорту продукції вітчизняних підприємств, які працюють в даному регіоні;

- зовнішньоторговельна діяльність Одеського регіону, як і будь якого іншого регіону регулюється організаційно-економічним механізмом, елементи якого постійно зазнають зміни, знаходяться в режимі перманентного вдосконалення;

- окрема організаційно-економічний механізм зовнішньої торгівлі - це складна ієрархічна система елементів, сукупність взаємодіючих адміністративних і економічних інструментів, яка спрямована на регулювання масштабів, структури і умов міжнародної торгівлі з метою гармонізації економічних інтересів учасників зовнішньоторговельної діяльності.

Враховуючи специфіку експортних потреб Одеського регіону в плані пошуку найбільш ефективних шляхів розвитку експортного потенціалу необхідно:

- максимально активізувати потенційні конкурентні переваги регіональної економіки;

- забезпечити створення умов для сприяння виходу на світові ринки нових регіональних підприємств і товарів;

- забезпечити умови створення розвитку імпортно заміщення продукції необхідної в регіоні шляхом власного регіонального виробництва, що є одним з важливих аспекту напрямків міжнародного економічного співробітництва.

В результаті огляду на необхідність подальшого розвитку експортного потенціалу Одеської області доцільно:

- створення додаткової системи логістичних центрів спрямованих на задоволення експортних потреб регіону;

- удосконалення планувальної діяльності з розвитку промислового потенціалу регіону, яка передбачає створення ряду спеціалізованих відділів по роботі з потенційними інвесторами, що готові інвестувати в розширення експортно потенційних можливостей регіону.

- розширення можливостей одеської портової системи, що передбачає, як створення нових додаткових вантажних терміналів так і модернізацію вже існуючих;

- модернізація діючих підприємств регіону.

Для удосконалення механізму зовнішньої торгівлі Одеської області в першу чергу необхідно зосередитися на регіональній інфраструктурі в сфері транспортно-логістичних операцій.

Для цього пропонується реалізація наступних заходів.

1) Сучасне використання системи моніторингу вантажопотоків шляхом:

- моніторингу інформаційної бази супутникових систем GPS і розробки системи супроводження;

- розробка і використання єдиного електронного документа, що містить всю необхідну інформацію для всіх зацікавлених організацій.

2) Введення наскрізний тарифної ставки шляхом:

- оптимізації планів формування і руху вантажопотоків;

- скасування додаткових зборів на перевезення вантажів

розробка загального тарифу на перевезення вантажів.

3) Розвиток об'єктів інфраструктури Одеського регіону шляхами:

- розвитку державно торгівлі;

- будівництво нових терміналів;
- використання передового світового досвіду в організації товаропотоків;
- внесення інвестицій на розвиток логістичної інфраструктури.

З метою збільшення пропускної спроможності державного кордону і розвантаження зовнішньоторговельної інфраструктури регіону пропонується створення нових логістичних комплексів.

У контексті вдосконалення інфраструктури зовнішньої торгівлі розроблені пропозиції щодо використання митного режиму на принципі «Вільний склад» для підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону та активізації його зовнішньої торгівлі.

Економічний ефект функціонування вільного складу дозволить досягти значних результатів на національному рівні:

- скорочення «сірого імпорту» (заниження митної вартості) при ввезенні готової продукції;
- оптимізація товарної структури зовнішньоторговельного обороту (зростання імпорту)
- збільшення експортного потенціалу регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гладка А. Б. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств АПК Черкаської області / А. Б. Гладка, В. С. Уланчук // Культура народів Причорномор'я. – 2007. – № 99. – С. 28–30.
2. Кісельов А. П. Основи бізнесу: підручник / А. П. Кісельов. – Київ. Вища школа, 1997. – 191 с.
3. Рум'янцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність. Навч. Посіб./ Рум'янцев А. П., Рум'янцева Н. С. // 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
4. Савощенко А. С. Інфраструктура товарного ринку: навч. посібник / Савощенко А. С. – К.: КНЕУ, 2004. – 235 с.
5. Захожай В. Б. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Підручник / В. Б. Захожай, М. Ф. Базась, М. М. Матюха, В. М. Базась; За ред. В. Б. Захожая, М. Ф. Базася. – К.: МАУП, 2005. – 968с.
6. Завальний В. М. Торгове право. Курс лекцій / М. В. Завальний. – Суми : Сумський національний аграрний університет, 2002. – 57 с.
7. Полевич І. О. Особливості експорту та імпорту послуг в Харківській області / І. О. Полевич // Вісник харківського національного університету. Серія «Геологія. Географія. Екологія». – 2013. – № 1084. – С. 171–175.
8. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки. Навчальний посібник / Швайка Л. А. - К.: Знання, 2006. – 435 с.
9. Петруняка Н. Ю. Розвиток форм та методів продажу товарів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://refleader.ru/jgeqasbewujgr na.html>
10. Лукаш О.А. Зовнішня торгівля України в період світової кризи / О.А. Лукаш, О.Д. Лобунько // Економічні проблеми сталого розвитку: тези доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів та студентів факультету економіки та менеджменту присвяченої дню науки в Україні (19-23 квітня 2010 р.) / Відп. за вип. А. Ю. Жулавський. – Суми : СумДУ, 2010. – Ч.І. – С. 130–131.

11. Ершов Ю.С. Межрегиональные межотраслевые модели в прикладных исследованиях / Ершов Ю.С., Ибрагимов Н.М., Мельникова Л.В. // Исследование многорегиональных экономических систем. – Новосибирск, 2015. – С. 60-94

12. Воротін В. Є. Вдосконалення та модифікація механізмів державного управління соціально-економічним розвитком регіонів України / В. Є. Воротін, Л. І. Воротіна // Економ. політика України: вихід з кризи та перехід на шлях інновац. розвитку: матеріали II Пленуму спілки економістів України та Всеукр. наук.-практ. конф.; за заг. ред. В. В. Оскольського - К.: 2010. - С. 364.

13. Ребкало В. А. Політичні інститути в процесі реформування системи влади / Ребкало В. А., Шкляр Л. Є. – К. : Вид-во НАДУ. – Міленіум, 2003. – 172 с.

14. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05 лютого 2015 року № 156–VIII. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/156-viii>

15. Дронь Ю. П. Категорія "регіон": сутність і напрями досліджень / Ю. П. Дронь // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2011. – №1. – С. 52–58.

16. Рязанова Н.О. Складові елементи регіональної експортної стратегії Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. / Рязанова Н.О. // Луцький національний технічний університет. Випуск 10 (37). – Ч. 1. – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. – Луцьк, 2013. – С.453-460.

17. Улыбина Т. П. Обоснование необходимости комплексной оценки инфраструктуры внешнеэкономической деятельности региона / Улыбина Т. П.// Третьи востоковедные чтения БГУЭП, посвященные жизни и деятельности П. А. Бадмаева: Материалы междунар. науч. конф., г. Иркутск, 30 марта 2004 г. - Иркутск : Изд-во БГУЭП, 2004. - С. 111-117.

18. Малахова Т.П. Методическое обеспечение оценки уровня развития инфраструктурывнешнеторговой деятельности региона / Малахова Т.П. - 2012 Иркутск. - 216с.

19. Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля: підручник / Ю. Г. Козак, Т. Sporek, E. Molendowski, A. Gribincea, С. Н Лебедева, Т. Shengelia, Н. С. Логвінова, А. Kozak, Н. В. Притула, В. М. Осипов, D. Aliabieva, М. М. Кочевой. – Видання 5-те, перероб. та доп. – Київ-Катовіце-Краков: Центр учбової літератури, 2016. – 272 с.

20. Миролюбова Т.В. Методологические подходы к исследованию развития региона с позиций новой экономической и теоретической географии / Миролюбова Т.В., Зырянов А.И. // Известия РАН. Серия географическая. Москва, 2014. № 5. С. 23-31.

21. Растворцева С. Н. Внешнеэкономическая деятельность как фактор развития регионов / Растворцева С. Н. // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия «История. Политология. Экономика. Информатика». – 2013. – № 22-1(165). – С. 17–29.

22. Ковалева Г. Д. Экономико-статистические подходы к разработке политики отраслевого экспорта / Ковалева Г. Д. // экономическая политика: проблемы разработки и реализации / под ред. А. С. Новоселова; ИЭОПП СО РАН. – Новосибирск, 2012. – Гл. 7. – С. 200–222.

23. Степанов Е. А. Влияние внешней торговли на экономическое развитие страны / Степанов Е. А. // Социально-экономические явления и процессы. – 2013. – № 5. – С. 73–82.

24. Асланова Т.О. Регулирование внешнеэкономической сферы: некоторые проблемы совершенствования / Асланова Т. О. // Проблемы прогнозирования. – 2012. – № 2. – С. 90–104

25. Оболенский В. Внешнеэкономические связи: некоторые уроки глобального кризиса / Оболенский В. // Вопросы экономики. – 2012. – № 5. – С. 87–98.

26. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959-ХІІ від 16.04.1991. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/959-12/conv>

27. Керецман В.Ю. Регіональний моніторинг як інформаційно-аналітична база державного регулювання розвитку регіонів / В.Ю. Керецман // Статистика України. – 2004. – №4. – С. 2
28. Красильникова Е. Л. Оценка использования внешнеэкономического потенциала регионов / Е. Л. Красильникова // Молодой ученый. — 2012. — №7. — С. 87-90.
29. Данильцев А. В. Международная торговля: инструменты регулирования / Данильцев А.В. - М.: Деловая література —2015.— с.14-15
30. Щебарова Н.Н. Внешнеторговая политика: соотношение свободы торговли и протекционизма: монографія / Щебарова Н.Н. - Самара: НТЦ, 2002. - с. 6.
31. Покровська В. В. Організація і регулювання зовнішньоекономічну діяльність: підручник / В. В. Покровська. -М.: МАУП, 2002. - 456 с.
32. Семенова, Е.В. Международная торговля : учебное пособие / Е.Е. Семенова, Ю.П. Соболева. - М. ; Берлин : Директ-Медиа, 2015. - 260 с
33. Безпалов В. В. Теоретико-методологические основы управления внешнеторговой деятельностью в промышленных комплексах региона. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://elibrary.ru/download/elibrary_28882278_36556374.PDF
34. Безпалов В. В. Теоретико-методологические положения по управлению развитием региональными экономическими системами / Безпалов В. В. // Теория и практика управления развитием региональных экономических систем. Монография. - М.: Русайнс, 2016. -с.6 -76.
35. Зовнішньоекономічне співробітництво України: стан, перспективи розвитку, загрози та ризики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bintel.com.ua/uk/article/vneshekonom>
35. Калько А. Д. Аналіз теоретичних викладок організації та управління соціально-економічною безпекою/Інвестиції: практика та досвід / Калько А. Д. - N 23 - 2012р., С.118-123.

36. Савицька О. І. Розвиток фінансової політики з урахуванням особливостей формування зовнішньоторговельного обороту регіонів країни: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. економічних наук / Савицька О. І.; наук. кер. С.М. Фролов. - Суми: СумДУ, 2016. - 258 с. – СумДУ

37. Бородавкіна Н. Ю. Инструментарий теории и практики оценки внешнеэкономической деятельности региона / Бородавкіна Н. Ю. // Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. -№12 (53). 2014. С.50-56.

38. Редькіна Н. В. Структурный CASE-анализ процессов региональной внешней торговли: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. економічних наук / Редькіна Н.В. - Ставрополь, 2004. - 183 с

39. Комаров В. В. Проблемы развития внешнеэкономической деятельности на уровне региона (на примере Омской области): дисертація на здобуття наукового ступеня канд. економічних наук / В.В. Комаров; Финансовая Академия при Правительстве РФ. – М., 1998. – С. 176.

40. Блудова С. Н. Региональные кластеры как способ управления внешнеэкономическим комплексом региона./ Блудова С. Н. // Вестник СевКавГТУ. - №2 (13). 2014. С. 42.

41. Чапек В. Н. Региональная экономика: учебник для вузов / В. Н. Чапек. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2012. – 256 с.

42. Семенова Е. В. Экономические параметры оценки эффективности внешнеэкономического сотрудничества отдельного региона с зарубежными странами / Семенова Е. В., Луканченков О.С. // Экономика Северо-Запада: проблемы и перспективы развития. - 2000. - № 2 (4). - С. 62-66

43. Растопчина Ю. Л. Внешнеэкономическая деятельность как ориентир стратегического развития региональной экономики / Растопчина Ю. Л. // Современная экономика: проблемы и решения. -2010. -№ 2(14). - С. 60-72.

44. С. В. Козловський. Ефективна економіка, №4. - 2014. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=178>

45. Семенчук І. Ю. Стратегічний аналіз розвитку регіональних економічних систем / І. Ю. Семенчук // Економічні науки. Сер. : Економіка та менеджмент. - 2015. - Вип. 9(2). - С. 463- 468. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnem_2012_9\(2\)_65.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnem_2012_9(2)_65.pdf)
46. Макаренко М. В. Управління економічним потенціалом регіону як основою формування конкурентних переваг регіону / М. В. Макаренко. // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – С. 217–224.
47. Степаненко С. В. Оцінка ефективності використання економічного потенціалу регіону та управління ним / С. В. Степаненко // Державне будівництво : електронне наукове видання ХарРІ НАДУ при Президентіві України. – 2013. – № 1. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2013- 1/doc/2/03.pdf>.
48. Богун К.В. SWOT-аналіз як метод оцінки конкурентоспроможності регіону / К.В. Богун, Я.Д. Прошкіна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2015/Economics/76194.doc.html
49. Мокія А. І. Стратегія та механізми зміцнення просторово-структурної конкурентоспроможності регіону : Монографія / За ред. А. І. Мокія, Т. Г. Васильціва. – Львів: Ліга Прес, 2015. – 488 с.
50. Одеська область / Україна сьогодні. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.rada.com.ua/ukr/RegionsPotential/Odesa/>
51. Одеська область // Паспорт області. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://region.odessa.gov.ua>
52. Виробництво основних сільськогосподарських культур за регіонами на 1 жовтня 2015 року // Державна служба статистики. – 2015. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
53. Експрес-випуск. Стан сільського господарства // Головне управління статистики в Одеській області. – 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>.

54. Статінформація // Головне управління статистики в Одеській області. – 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>
55. Одеська область // Всеукраїнська експертна мережа. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.experts.in.ua/regions/detail.php?ID=4340>
56. Галасюк С. С. Проблеми розвитку туристичної діяльності в Одеському регіоні / С. С. Галасюк // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. – Одеса: ОДЕУ, 2014. – Вип. 35. - С. 160-167.
57. Воробйова О.А. Проблеми та перспективи розвитку рекреаційно-туристичної діяльності в південних районах Одеської області / О.А. Воробйова // Економічні інновації: Зб. наук.пр. — Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2014. — Вип. 44. — С. 46-56. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.
58. Ніценко В. С. Проблеми сталого розвитку Одеського регіону / В. С. Ніценко, В. В. Попович // БізнесІнформ. - 2013. - № 7. - С. 69-73.
59. Демографічна та соціальна статистика // Головне управління статистики в Одеській області. – 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>.
60. Синельник Л. С. SWOT-аналіз як один із можливих інструментів оцінки факторів впливу на платоспроможність підприємства / Л. С. Синельник. // Економіка та держава. – 2012. – №10. – С. 62–64.
61. Вагнер І.М. SWOT аналіз як інструмент стратегічного аналізу / І.М. Вагнер // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ. – КНЕУ, 2013.-№4(20). – С.81-84
62. Майсак О. С. SWOT-анализ: объект, факторы, стратегии. Проблема поиска связей между факторами // Прикаспийский журнал: управление и высокие технологии. — 2013. — № 1 (21). — С. 151— 157 25. T. Hill, R. Westbrook (1997). “SWOT analysis. It’s time for a product recall,” Long Range Planning, 30 (I), 46-53
63. Армстронг Д. С. Don't do SWOT: A Note on Marketing Planning / Дж Скотт Армстронг. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

http://www.researchgate.net/publication/237253733_Don't_do_SWOT_A_Note_on_Marketing_Planning.

64. Головне управління статистики в Одеській області. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>

65. Ковальов А.І. Економічний розвиток регіону на основі активізації підприємницької діяльності: монографія / Ковальов А.І., Муратов О.М., Балджи М.Д., Карпов В.А., Сментина Н.В., Дарієнко О.В., Корольова Т.С., Котова І.М., Павлова Т.В. // За заг. ред. док. економ. наук, професора А.І.Ковальова — Одеса: Атлант, 2014. — 178 с.

66. Янковой А. Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием: Учебное пособие. / Янковой А. Г. – Одесса: ОНЭУ, ротاپринт, 2014. – 250 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1702/1/Математико-статистические%20методы%20и%20модели%20в%20управлении%20предприятием.pdf>